

18. Певцына Л. М. Научно-методические аспекты совершенствования профессиональной компетентности учителей физической культуры в процессе повышения квалификации : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Певцына Лариса Михайловна. – Ростов н/Д, 2007. – 219 с.
19. Руденко Т. Б. К вопросу об особенностях дидактико-методической компетентности учителя начальных классов // <http://journal.sakhgu.ru/wo>.
20. Руссакова Г. Г. Формирование духовной культуры студентов кооперативного вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Руссакова Галина Геннадьевна. – Чебоксары, 2002. – 254 с.
21. Селевко Г. К. Альтернативные педагогические технологии / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 224 с.
22. Слемзин А. А. Формирование культуры делового общения будущих экономистов в процессе преподавания иностранного языка : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / Слемзин Андрей Андреевич. – Чебоксары, 2002. – 199 с.
23. Современный словарь иностранных слов. – СПб. : Дуэт, 1994. – 752 с.
24. Сяпина Т. В. Формирование методической компетентности будущего учителя : на примере подготовки учителя математики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Сяпина Татьяна Васильевна. – Биробиджан, 2005. – 224 с.

ЖИГАДЛО Г. Б. Модели формирования методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе организации и изучения спортивных игр.

В статье построить модель формирования методологической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально-ориентированных дисциплин “Спортивные игры и методика преподавания”.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, методическая компетентность, моделирование, модели.

ZHYGADLO G. B. Models formation of methodical competence of future teachers of physical education in the process of organization and studying sports games.

In the article is build the model of formation methodological competence of future teachers of physical education in the process of studying professionally oriented disciplines “Sport games and methodic of teaching”.

Keywords: professional training, methodical competence, modeling, model.

**Жолобов О. В.
Житомирський військовий інститут НАУ**

ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ.

У статті розглянуто взаємозв'язок між основними поняттями економічної теорії та практикою освітнього процесу в контексті сучасних потреб ринку фахової компетенції.

Ключові слова: економічне мислення, попит, пропозиція, освітні послуги, конкурентоспроможність, офіцер запасу, мотивація, якість освіти.

Сучасний розвиток суспільства потребує удосконалення системи підготовки фахівців. Система професійної освіти є складовою частиною національного господарства, її структура тісно пов'язана з особливостями соціально-економічних відносин у суспільстві.

Професіоналізм не просто вищий рівень знань, умінь і результатів діяльності людини в конкретній сфері, а певна системна організація свідомості та психіки людини [1].

В нових ринкових умовах виникають нові вимоги до системи професійної освіти. Найчастіше існують невідповідності між потребами у кваліфікованих фахівцях з боку роботодавців і рівнем їх підготовки, переліком пропонованих системою освіти спеціальностей. Для підприємств ця проблема обертається втратами в продуктивності, конкурентоспроможності, зменшення прибутковості, зростанням витрат.

Особливістю сучасної професійної освіти взагалі в тому числі підготовки офіцерів запасу є можливість використання в освітньому процесі деяких аспектів економічної науки.

Найбільш значимі положення теорії економічного мислення [2] спираються на поняття задоволення попиту споживачів існуючою пропозицією товарів і послуг виробників. У професійної освіти до споживачів освітніх послуг насамперед відносяться майбутні спеціалісти, їх роботодавці у найближчій перспективі, а тими, хто надає ці послуги, тобто задовольняє попит на ті чи інші знання, вміння, навички виступають як навчальні заклади так і безпосередньо науково-педагогічні працівники (НПП).

В навчально-виховному процесі (НВП) НПП фактично виробляють продукт, а саме передають та поглиблюють знання, прищеплюють навички, уміння, які споживаються студентами.

З точки зору економічної науки в такому випадку виникає ситуація, коли попит повинен бути задоволеним якісною пропозицією за рівно зваженою ціною.

Фактично в навчально-виховному процесі не існує поняття ціни знань в грошовому еквіваленті в тобто чистому розумінні економічної науки, але ціна освітніх послуг фактично ґрунтується на їх якості, актуальності, можливості подальшого ефективного використання в професійної діяльності. Підвищення якості освіти є одним з основних завдань не тільки на загальнодержавному рівні, але й на рівні окремих вищих навчальних закладів

Актуальність проблеми викликана сучасними тенденціями в суспільстві, в тому числі і в руслі ринкових відносин, реальної конкурентоспроможності вищих навчальних закладів як на внутрішньому так і на міжнародному ринку освітніх послуг. Вища освіта з точки зору ринкової пропозиції стає все більш масовою, наростають процеси глобалізації цього явища.

Одним з основних показників утворення, що обумовлює його ринкову ціну, вартість, а фактично попит з боку потенційних абітурієнтів є якість.

Якість освіти є багатокомпонентною системою, в числі елементів, якій можна виділити: якість НПП, якість освітніх програм, якість методів навчання і виховання, якість адміністрування навчально-виховного процесу.

Згідно з загальними постулатами теорії економічного мислення, наведеними в роботі [2], в реальності вибір на користь тієї чи іншої ринкової пропозиції здійснює індивідуум, тому економісти розподіляють рішення, які

приймають в таких колективах, як університет, або корпорація на рішення окремих людей даних колективів. Водночас економічна теорія припускає, що всі громадські взаємодії можливо трактувати, як ринкові процеси.

У практичній діяльності НПП вищих наукових закладів (ВНЗ) необхідно враховувати основні закономірності ринкових взаємин, постійно вдосконалювати методичну майстерність, організовувати викладання матеріалу дисципліни з використанням новітніх педагогічних технологій, навчальних матеріалів з посиланням на сучасний досвід розбудови Збройних Сил України та миротворчих операцій. Суттєво на якість пропозиції, що задовольняє високий попит на освітні послуги впливає використання альтернативних способів навчання і зокрема інформаційних технологій, електронних засобів навчання.

На думку Л. В. Боднар [3], існує така типологія електронних засобів навчання:

- навчальні програмні засоби, методичне призначення яких – забезпечення необхідного рівня засвоєння, який встановлюється зворотнім зв'язком, постійним моніторингом;

- програмні засоби – тренажери, призначені для відпрацювання спеціальних умінь та навичок;

- програми, призначені для контролю рівня володіння навчальним матеріалом;

- інформаційно-пошукові програмні системи, інформаційно-довідкові програмні засоби, призначені для формування умінь і навичок з систематизації інформації;

- імітаційні програмні засоби, що представляють аспект реальності для вивчення структурних чи функціональних характеристик за допомогою деякого обмеженого числа параметрів;

- моделюючі програмні засоби, призначені для створення моделі явища, процесу або ситуації з метою їх дослідження;

- демонстраційні програмні засоби, які забезпечують наочне представлення навчального матеріалу;

- навчально-ігрові програмні засоби, призначені для представлення навчальних ситуацій, рольових функцій;

- програмні засоби, які використовуються для організації діяльності студентів при поза аудиторній роботі.

Застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх офіцерів запасу, як показує багаторічний досвід накопичений на факультеті підготовки офіцерів запасу Житомирського військового інституту НАУ (ФПОЗ ЖВІ НАУ) значно сприяє підвищенню ефективності НВП в цілому.

У економістів існує поняття цінової еластичності попиту. Еластичність у цьому випадку означає інтенсивність реакції, і фактично характеризує інтенсивність зміни попиту (зацікавленості) в отримуваних освітніх послугах при зміні ціни (сукупної якості освітнього продукту).

Поняття еластичності попиту істотним образом пов'язано з конкурентними перевагами того, чи іншого продукту, що є особливо актуальним і в наш час, в нашій країні коли кількість місць у вищих навчальних закладах суттєво перевищує кількість потенційних споживачів – абітурієнтів, студентів.

Згідно з основами економічної науки зв'язок між ціною і величиною попиту полягає в тому, що кількість блага (в нашому випадку мова може йти про знання), яке захоче придбати споживач (абітурієнт, студент, який прийшов у навчальний заклад для отримання професійної компетенції зі своєї спеціальності), визначається витратами на це благо для цієї людини або цінністю того, чим необхідно пожертвувати для його придбання. Це є визначення альтернативної вартості-поняття, яке пов'язує воєдино закономірності попиту і принципи, керуючі пропозицією.

Витрати на будь-яку дію – це цінність тих альтернативних можливостей, від яких доводиться відмовлятися заради цієї дії. В економічній науці немає істотних відмінностей між теорією пропозиції і теорією попиту. Обидві передбачають, що особи, приймаючі рішення, розуміють, що вибір передбачає наявність альтернатив і що вибір ґрунтується на зіставленні очікуваних вигод (benefits), пов'язаних альтернативами.

У цьому розумінні дуже показовий приклад про зростання плати за навчання в американських коледжах в 60-і роки, що пояснювалося підвищенням витрат на викладання, частково через збільшення ставок викладачів, частково через зниження педагогічних навантажень.

Пояснення полягає у швидкому зростанні попиту на професорів. Законодавчі органи штатів виділили багато грошей на будівництво нових і розширення старих коледжів, побоюючись переваги Радянського Союзу в науковій сфері. Післявоєнний бум народжуваності у 60-ті роки перетворився на бум студентів. Одночасно підвищувався попит на добре підготовлених працівників з боку державних та приватних підприємств, що розширювало можливості людей з високим рівнем освіти.

Все це, в кінцевому підсумку призвело до сильного збільшення попиту на професорські послуги. Водночас абсолютно зрозуміло, що професора коледжів є рідкісним ресурсом зі своєю альтернативною вартістю. Щоб залучити більше професорів, доводилося відволікати їх від альтернативних місць роботи високою платнею і скороченням педагогічного навантаження.

Під час економічного спаду, свідками якого ми є на сьогодні, зменшується відсоток людей, що вирішили припинити навчання в університеті або інституті.

Альтернативна вартість продовження навчання змінюється разом з кон'юктурой на ринку праці для молодих людей.

На цьому прикладі автор [2], наочно показав як в практиці освітнього процесу тісно взаємопов'язані між собою складові якості навчально-виховного процесу, попиту на навчання, величини пропозиції на ринку освітніх послуг та альтернативної вартості.

На рисунку показана схема взаємозв'язків основних економічних понять в контексті освітнього процесу.

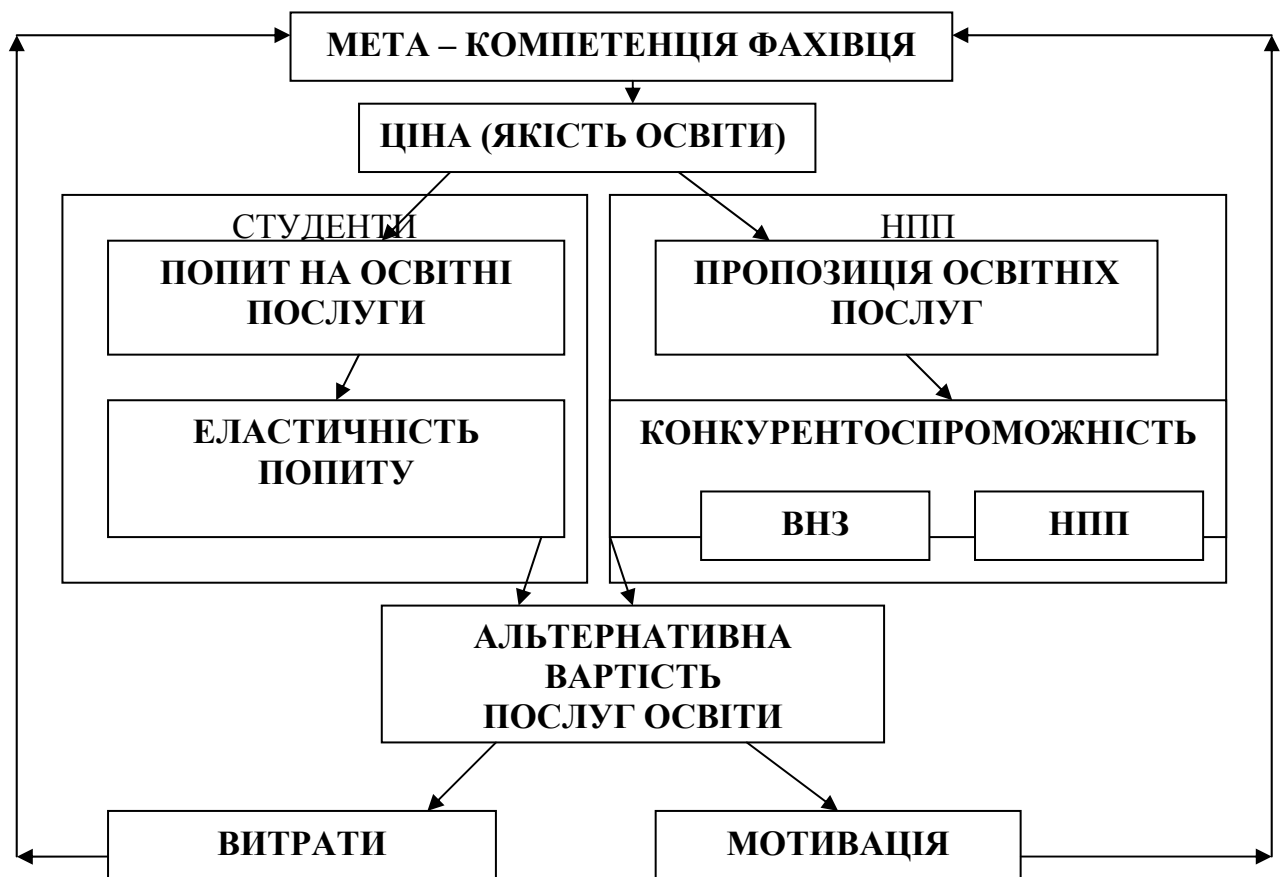

Рис. Схема взаємозв'язків

В практичній діяльності НПП ФПОЗ ЖВІ НАУ, накопичений значний досвід стосовно організації ефективного зворотнього зв'язку від мотивації, та витрат альтернативної вартості послуг освіти, з головною метою освітнього процесу в вигляді росту фахової компетенції майбутніх спеціалістів.

Мотивація є найважливішим елементом економічної теорії.

Важливою складовою НВП офіцерів запасу є стимулююча (мотивуюча) складова. В роботі [4] розглядається стимулююча функція контролю в процесі навчання майбутніх фахівців.

Виховний (стимулюючий) контроль привчає до систематичної роботи, дисциплінує, сприяє формуванню відповідальності, активності, самостійності, мотивації навчально-пізнавальної та професійної діяльності. Також автор придає уваги до формування мотиваційних основ діяльності майбутніх офіцерів запасу.

Контроль є важливою складовою сучасної діагностики навчання. Результатом контролю є певна оцінка.

Важливою складовою сучасної системи навчання є кредитно-модульна система, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: модульної технології навчання та кредитів (залікових одиниць) і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань та вмінь і навчальної діяльності студента в процесі аудиторної та самостійної роботи. Важливою особливістю даної моделі на думку автора статті є суттєвий вплив мотивуючої (виховної) складової функції контролю, що є особливо важливим для підготовки студентів ФПОЗ ЖВІ НАУ в зв'язку з тим, що на погляд деяких суб'єктів навчання спеціальні предмети, знання, навички здебільшого не є такими важливими, як фахові. Водночас кредитно-модульна система має за мету поставити студента перед необхідністю регулярної навчальної роботи протягом усього семестру з розрахунком на майбутній успіх.

Рейтингова система оцінювання передбачає використання поточної, контрольної, підсумкової модульної, підсумкової семестрової модульних рейтингових оцінок, а також екзаменаційної та підсумкової семестрових рейтингових оцінок.

Важливим елементом рейтингової системи оцінювання є додаткові заохочувальні та штрафні бали, які можуть бути додані до поточної модульної рейтингової оцінки. Використання додаткових балів дає можливість викладачу всебічно, об'єктивно оцінювати рівень поточних знань та навичок студентів в процесі навчання. Також це є суттєвим елементом виховної складової контролю.

Заохочувальні бали (бали зі знаком "+") студент може отримати за активну роботу під час занять (наприклад, за доповнення до відповіді або активну участь в обговоренні окремих питань), творчий підхід до виконання будь-якого поточного завдання, оригінальне виконання та оформлення завдання тощо.

Штрафні бали (бали зі знаком "-") можуть бути нараховані студенту за порушення встановлених термінів або недостатній рівень самостійності виконання окремих завдань; невиконання обов'язкових завдань до занять; систематичні запізнення на заняття тощо.

Суми заохочувальних та штрафних балів мають бути однаковими за величиною і не перевищувати 10% максимально можливої підсумкової модульної рейтингової оцінки по кожному модулю.

У практиці сучасного бізнесу прийнято вважати, що ефективне співвідношення базової складової мотивації до змінної (преміальної) має становити 75/25.

Питома вага оцінок, отриманих за допомогою додаткових балів у підсумковій модульної рейтингової оцінки, практично відповідає цій пропорції.

Такий інтегральний підхід в оцінюванні знань майбутніх офіцерів запасу містить в собі помітну мотиваційну складову, за аналогією з системою, яку використовують в бізнес-процесах та збігається з ідеями теорії Маслоу.

У своїй широковідомій роботі [5] він написав “Я абсолютно переконаний, що людина живе хлібом єдиним тільки в умовах, коли хліба немає, – роз’яснював Маслоу. – Але що трапляється з людськими прагненнями, коли хліба вдосталь і шлунок завжди сповнений? З’являються більш високі потреби, і саме вони, а не фізіологічний голод, управляють нашим організмом. У міру задоволення одних потреб виникають інші, все більш і більш високі. Так поступово, крок за кроком людина приходить до потреби в саморозвитку – найвищої з них”.

Таким чином розвиток професійної спрямованості в освіті майбутніх офіцерів запасу може ґрунтуватися на розумінні взаємозв’язку основних постулатів економічної науки і дидактики, в частині підвищення якості, конкурентоспроможності навчальних закладів, НПП і як наслідок формування сегмента ринку якісних освітніх послуг, в поєднанні з розвитком стимулюючої (мотиваційної) складової в навчально-виховному процесі.

Використана література:

1. Мильман В. Э. Внутренняя и внешняя мотивация учебной деятельности / В. Э. Мильман // Вопросы психологии. – 1987. – № 5. – С. 35-39.
2. Хейне Пол. Экономический образ мышления / Хейне Пол; пер. с англ. – М.: Изд-во “Каталакия”, 1997. – 704 с.
3. Боднар Л. В. Професійна підготовка соціальних педагогів із застосуванням електронних засобів навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. В. Боднар; ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2006. – 64 с.
4. Ягунов В. В. Теорія і методика військового навчання: монографія / В. В. Ягунов. – К.: Тандем, 2000. – 380 с.
5. Maslow A. H. Motivation and Personality / A. H. Maslow. – New York: Harper & Row, 1954.

ЖОЛОбОВ О. В. Применение некоторых аспектов теории экономического мышления в учебно-воспитательном процессе.

В статье рассмотрена взаимосвязь между основными понятиями экономической теории и практикой образовательного процесса в контексте современных потребностей рынка профессиональной компетенции.

Ключевые слова: экономическое мышление, спрос, предложение, образовательные услуги, конкурентоспособность, офицер запаса, мотивация, качество образования.

ZHOLOBOV O. V. Application of some aspects of the theory of economic thinking in teaching and educational process.

In article is considered the interrelation between the main concepts the economic theory and practice of educational process in a context of modern requirements of the market of professional competence.

Keywords: economic thinking, demand, suggestion, educational services, competitiveness, an officer of supply, is motivation, quality of education.